

Herczog Noémi: *Nemzeti kenderbolt*

Budapesti Anarchista Színház (BASZ): *Zöld Szofi* (Hátsó Kapu, január 24.)

Magyar Narancs 2015/6. (2015. február 5.)

A kortárs színház általában nem a múzeum vagy a templom metaforáját választja, hanem a laboratóriumot – akárcsak a kristálymetfőzők.

Mostanáig mégsem a színház, hanem a tévésorozatok hálás témája volt a drogfőző, drogtermesztő családfő. A *Breaking Bad* első részében például a kötött pulcsis középiskolai kémiatanár megtudja, hogy rákos, ezért beszáll a legsötétebb kristálymetbizniszbe, hogy családja jövőjét biztosítsa. Az epizódok mellesleg sokat elárulnak arról, milyen magányos felelősséggel terheli önmagát egynémely családapa, és abba is belelátunk, hogy az amerikai egészségügyben a rák profi kezelésének költségeit lehetetlen tisztességes úton fedezni. A magyar színház *Breaking Bad*-je, a *Zöld Szofi* szintén a legális túlélés lehetetlenségét kapirgálja, amikor a nemzeti dohányboltok jelenségét járja körül.

A boltos elveszti tulajdonát, majdnem, mint a negyvenes évek végén. Az új üzemeltető, Szalai család pedig előbb-utóbb tapasztalja, hogy csak akkor tud veszteség nélkül működni, ha suttymban nemzeti kenderboltta alakítja a méltatlanul elnyert üzlethelyiséget. (Az előadás idején a járókelők örömeire vonatkozó cégérrel is kiegészül a Hátsó Kapu nevű kocsmaszínház kapuja.) Majd Szalaiék – a kender járulékos jótéteményeként – meggyógyítják a rákbeteg nagypapát.

A sokszereplős *Szofi* szereposztását lényegében három férfi és egy meglepetésvendég játssza. Női szereplők is vannak, de őket úgy kell elképzelni külsőleg és hanghordozásban, mint, mondjuk, a *Brian életének Szűz Máriáját*. A humor jellege a *Szofit* egyébként is rokonítja a Monty Pythonnal, akiknél szintén az alapcsapat játszik mindenkit, többnyire ordítóan mesterséges kosztümökben. A BASZ tagjai nagyon kevés eszközzel, szándékosan béna felszereléssel, bohócosan fehérre maszkírozott arccal játszanak. Szórakoztató színház, de ezzel még nem mondtunk semmit, hiszen szórakozni anélkül is lehet, hogy félrehúznánk a szánkat. Itt viszont nevetünk: nekem a *Zöld Szofi* a mai *commedia dell'arte*, amely a szándékosan sematikus és didaktikus típusokkal képes megnevetetni. Egy elvont Pedrolinóhoz ugyan semmi közöm, de Sebő Ferenc rendezése nem a régi, kötelező szerepkörök másolására, muzealizálására törekszik: új, közéleti archetípusokat teremt.

Ez a közvetlen, közös közéleti szótárunkkal dolgozó, direkt fogalmazás adja a sit-com dialógokban íródott *Szofi* erejét. Ehhez egyik alapvető eszköze a *ghosting*: a nagypapát Sickratman (Paizs Miklós) alakítja; az előadás végi bonyodalmat amolyan *deus ex machina*ként vagy hagyományos fejedelemként elsimító Orbán Viktort pedig eredetileg Juhász Péter játszotta, most pedig a Kétfarkú Kutya Párt politikusa, Kovács Gergő. Mindkét esetben abból fakad a néző öröme, hogy egy ikonikus közszereplőt lát egészen másik szerepben, és a két ellentétes szerepkör egymásba olvad, egyszerre jelenik meg a színpadon. Orbán esetében pedig, a kétszeres politikusválasztásnak hála, biztosak lehetünk benne, hogy az előadó most nem azonosul a ráosztott szereppel. A magánéleti szálak néha körülményesek, például a láthatatlan szomszédlánnyal, Marcsival folytatott hosszadalmas szerelmi monológok – ennek a színháznak az áthallások nélkül fogalmazó egyenesség az erőssége. A gyors reagálásnak köszönhetően egyetlen estére nyugodtan beépülhet például Viktor színpadi kézfogója Junckerrel.

Mindez a társulat nevével ellentétben nem akar szemléletváltást hozni és gyökerestül felforgatni mindent, csak éppen szuverén világlátást közvetíteni a rendes esti nevetetés közben, itt és most, amikor a poén hat. A BASZ egyébként a *Szofinál* sokkal kevésbé tradicionálisan értelmezi a színház szót egyes akcióiban. Ők fejlesztik például *A Fekete György Kód* nevű videojátékot: az apró, Kleopátra-frizurás MMA-vezér pendrive-figurává lényegül, amin megtalálhatók a nem túl bonyolult stratégiai játékok. Az egyikben például Fekete Györgynek kell visszautaznia a múltba, hogy visszamenőleg kedvére megváltoztassa a történelmet, és helyes irányba térítse. Rábírja Dalít, hogy egyenesítse ki az elfolyó órákat, vagy Banksyt, hogy ne firkálja össze a falat. A *Szofi* szép utópiája ennél szolidabb, itt csak egy élő közéleti szereplőt kell meggyőzni. Nem árulhatjuk el, sikerül-e – de az utópia szerint Orbán Viktor végül bocsánatot kér.